

Ölkədə aparılan irimiqyaslı sosial-siyasi İslahatlar, yüksəlş və inkişaf arxiv işi sahəsində də özünü göstərir

"Tarix yoxdur - biografiyalar var ve tarixi rəsəndər seksşiyetlərdir", - deyənler xalqların və dövlətlərin inkişafı yolunda lider amilinin həlliçli rəsəndən təsdiç edir. Həqiqətən, ölümsünən sahib olduğu resursları milli məqsədlərə xalqın rifahına yönəldən, xalqı öz arxasında aparması bacaran, dövlətinin dünyə tarixinin siyasi shöhnəsində özünəməxsus yer tutmasının temin edən, "millətin imzasını imzalar içinde" görəmək isteyənlər tarixi yaranan seksşiyetlər kimi yaddaşlaşdırıcı obədi həkik olunurlar. Azərbaycan xalğı da tarixin müxtəlif mərhələlərində öz dəyəri seksşiyetləri ile ferx etmiş, qürur duymuş, onların yaratdığı miras qoyduqları işi ehtiramla qoruyaraq yaşatmışlar. Azərbaycanda bütün sahalarde olduğu kimi, arxiv quruculuğunun inkişafı tarixində de milli stratejiyanın müyyənşələndirilməsi və uğurlu şekillə heyata keçirilməsi iki dala seksşiyətin - ulu öndər Heydər Əliyevin və onun layiqi davamçısı, Müzeffər Ali Bas Comandan, Prezident İlham Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Azərbaycan tarixinin son 50 ilindən artıq bər dövrü müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu, və memarı Heydər Əliyevin adı ilə qoşa çəkilmiş Ümummilli idarət tarixi prosesləri təsir göstərmək gücünə qadir dahi şəxsiyyəti kimi xalq və dövləti üçün mülksiz işlər görmüşdür. Onun elminin, iqtaşadiyyatın, təhsilin, sehiyyənin, medeniyyətin inkişafına ilə bağlı fealiyyəti ölkəmizdə rəhbərlik etdiyi her iki dördvəzənə əhəmiyyətini, Azərbaycan xalqının rifahınına və dövlətçiliyin möhkəmliyinə xidmət etmişdir. Heydər Əliyev müştəqil Azərbaycan dövlətinin varlığına, onun dayanıqlı inkişafına, dövlətçiliyin möhkəmliyinə, erazı bütövülüyünün və milli təfəkküsüzliyinin təminatına xidmət edən hüquqi, iqtaşadı, siyasi islahatların mülliəti olmuşdur.

Qeyd etməliyik ki, ulu öndərən milli inkişaf stratejisini uğurla heyata keçirən və Azərbaycanın ərazi bütövünün təmin edilməsində iszləmə olaraq Prezident İlham Əliyevin daxili və xarici siyaset kursu, xüsusiyyələrdən ordu quruculuğunu və diplomatiya sahəsində elde etdiyi uğurları nüfuzlərini təsdiq etmək üçün 30 illik erməni işğalından azad etmək üçün yeni reallıqlar formalasıldı. Yaranmış tarixi reallıq, xalq-ıqtidar birliyi, iqtisadi-həbi qigəc, bəynəlxalq məsələlərin həllindən etibarət rol oynamışdır.

nasibetlerde çağınan uğurlar Qalib Azerbaycan Ordusunu Müzaffar' Al Baş Komandanının rəhbərliyi ilə qələbəye ruhlandırdı ve 44 günük İkinci Qaşağın müharibə meydandasında erişir ve zabitlilik misisiz hünər gösərək hər tarihimizdə yenİ şənli shəfiyələr yaddır. Pəşəkarlı, mənvi-oxiologlu ruya, müdafi-texniki təchizatlı seçim Azərbaycan Ordusu menfur düşməni tarixi torpaqlarındanmaz qovnaqla Qaraçabağı yenİ nəfəs, yenİ ruh verdi, sarsılmış qala şəhərimiz olan Suşaya mağlurluq təltifdi, özləi və obədi torpaqlarından köküñən düşmüş yüksəl minlər soyadımızı yurd həsrəndən xilas etdi, üçrəngli bayrağımızı Qaraçabağın hər bir güşəsində dalğalandırmaqla onu dəhədə ezmətləndirdi.

İşte şübhə yoxdur ki, Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə qızıl Azərbaycan Ordusunun Qarabağ topçularının qan-qarsı düşməndən azat etmək vəzifəsini dəvət etdi. Hər neyse, əsas işin qazanılmışlığı şəxsi döyüş salnaməsi ənsanlı yaddaşdanın ebediləcək, dəlirliliklən salınacaq, rəsmi və qeyri-rəsmi sənədlərdə, audiovizual dəstəklərlədə həkk olunacaq. Azərbaycan xəzinələrinin, muzeylərinin avtomatik sənədlər fonduna daxil edilməkə gedəcək nesilləri öürülməcəkdir.

Şanlı Qalebəzimizi qazanıldığını bu möhtəşəm tarixi günlər Azərbaycanda axıçırı qurulduğunu 15 il yubileyi təfəssirinə təsadüf edir. Bu sevinc və güzurlu günləri xalqımız, o cümlədən axıçılara yasadın ki iahi şəxsiyyat var. Vətən tarixinin hər bir sahifəsini, xalqımızın adət-ənənəlerini, mülkümüzün soraşığı olan mədəni ərsini müraciədəsən hesab edən müdrik şəxsiyyəti Heydər Əliyev mədəniyyət sərvətlərimizin mühafizə olunaraq gelecek nəsililərə çatdırmasına böyük diqqət və qayğı ilə yanaşmış, ölkədə arxiv işinin müasir tələblərə uyğun yeniden qurulmasına və inkişafına - özləyi töhfələrinən yemmişdir. Azərbaycan xalqı, tarixini, mədəniyyətini, ədət-ənənəsini, əmək-nəticəsini təsdiq edəcəkdir.

qızın tarixini, mədəniyyətinin derindən bütün, bütün varlığı ilə ona bağlı olan ümümüllüklər yaxşı bliirdi ki, her bir xalqın tarixi ilk mənbələr və arxiv sənədləri əsasında yaşılqda olda de-qiq, dada mukəmməl və inandırıcıdır. Xalqın milli-siyasi varlığının qo-runmasına mədəni əris vən onun etibarla saxlanıc yeri on arxivlərin rolunu yüksək qiymətləndirən ulu önder deydi: "Arxiv işlərində gerak cox ciddi kifir vətən, bir tərəfdən ona görə ki, bu, xalqımızın tarixini eks etdirən yeganə mənbədir. İkinciśi da ona görə ki, tariximizi təhrif edənlərin gərgisini alımaq üçün çox müümüm amildir".

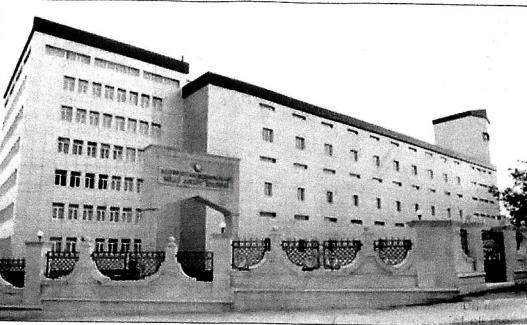
Ümmüllü lider hakimiyetde olduğunu bütün dövrlərde Azərbaycan xalqının milli-tarixi yaddaşının formallaşdırılmışında avazlı söz olaraq mədniyyət sərvətlərimiz, dilimiz, adət-ənənələrimiz qorunması mesalısını özünlərin həyat amalına çevirmişdi. Müstəqil Azərbaycanda arxiv işinə təkmilənən hərəkəti dövlət arxivləne təhlil verilmesin hər hansı normaların müəyyən eden ilk sənəd olmuşdur. 1921-ci ilin yanvarından fealiyyətə başlayan Azərbaycan Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi yanında Mərkəzi Dövlət Arxivı Cənubi Qafqazda ilk dövlət arxivini olmuşdur. 1925-ci ilde Naxçıvan Muxtar Respublikasının Mərkəzi Dövlət Arxivı 1928-

ci ilden ökmenin şehr ve rayonlarında arxiv büroları yaradılmışla bu sahədə fealiyyət respublika məqyasında təşkil təmin edilmişdir.
1929-cu ildə Aşagıçay - GDR M.

1930-cu ilde Azerbaijan SSR Mərkəzi Arxiv İdarəesinin yaradılması ve dövlət arxivləri şəbəkəsinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində görülen tədbirlər ölkəmizde arxiv işinin inkişafında xüsusi ehemmiyyət kəsb etmişdir. Bu sahədəki fealiyyətin aləqələndirilməsi, dövlət nezaretiinin artırılması, sənədliyin toplanması, qaydaya salınması ve istifadəsi sahəsində dövlət və idarə arxivləri tərəfindən görülen işlər ölkəmizde arxiv quruculuğunu sahəsində yenidən naliyyətlərin elədə olumlumasına və mili tariximizi öyrənilməsindən avəzən mənbə olan zəngin sənəd bazası formalasdırılmışına xidmət etmişdir. 1940-50-ci illərdə Azerbaijan arxivləri özlə fealiyyətlərinin müharibə şəraitindən çərçivəsində Mərkəzi Arxiv İdarəesi

İtine uygun olmuştu. Vatan tariximiz həm dövrün özündə eks etdirdi qeymitti sənəd bazasını formalasdırı bilmişdir.

1960-80-ci illər Azərbaycanda arxiv işinin ve şəbəkəsinin genişlənməsi dövür kimi xarakterize olunur. 1969-cu il iyulun 14-də siyasi rəhbərlərə gə-

Heydar Əliyev Azərbaycan xalqı dövləti üçün misilsiz işlər gördü. Onun rehberliyi ve təşkilatlılığı ilə respublikamızın sosial-iqtisadi göstəriciləri hərəkət etdirilən zamanlarında qorxucu ittifaq mütənasibində bacabqlı şəhərə çevrildi. Ulu öndər Azərbaycanı quradırdı və dövləte çevirmek üçün bütün sahələrə, o cümlədən arxiv sahəsinə olan diqqəti artdı. Arxiv işini mümkün kılınan bütün işlərlə əhatə etdi. Birinci bəyən bilən və bu sahəyə derindən bəyən edən ümummilli lider həkimiyetə təsdiçindən iki həftə sonra keçirilən MK təsdiçinin iclasında respublikada arxivlərin məsələsini müzakirə etdi. Azərbaycan PK MK-nin Partiya Tərəfənəsi Arxivini (indiki Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin idarəəsi) Sənədli Arxivin) 15 yanvar 1999-cu ilin 22-də Prezident Heydar Əliyev tərəfindən imzalandı və 1999-cu ilin iyul ayının 27-də ölkə Prezidentinin "Milli arxiv fondu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu tətbiq edilməsi haqqında" Fərman ilə təsdiq edildi. Qanun respublikamızda arxiv quruculuğunu geləcək istiqamətlərinə və dövrün tələblərinə uyğun inkişaf strategiyasını müyyəyenəşirdi. Qanunda illik arxiv işi sahəsində dövlətin vezifələri, Milli arxiv fonduñ tərkibi və onun təşkilisi, arxiv fondu sənədli üzrə mülkiyyət, Milli arxiv fonduñ uçtu və mühafizəsi, arxiv işinin idarə olunması, arxiv işçilərinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, beynəlxalq eməkdaşlığı və digər məsələlər ehtiva edən müddəələr daxil edildi. Qanundan iki ilən vezifələrin icrası üçün Nazirlər Kabinetində Milli arxiv fonduñ kompleksləşdiriləri, mühafizəsi və istifadəsi qaydaları haqqında Əsasnamənin, arxiv fondlarının, sənəd kolleksiyalarının milli arxiv fonduñ tərkibinə daxil edilməsi və bu tərkibdən çıxarılması (veya mehəv ediləsi) qaydalarının hazırlanması təsdiq edildi, eyni zamanda digər icra strukturlarının qarşısında konkret vezifələr qoyuldu.

Sübhəsiz, "Milli arxiv fondu haqqında" Qanunun qəbul edilməsi respublikamızda əsaslı təsirin tapşırığıdır. Dövlət idarəət sisteminin əsas atributlarından olan arxiv işinin tənzimlənməsi məqsədilə yeni qanunvericilik aktının hazırlanmasına start verildi. Uzun müddəd aparan gərgin və se-mərəli iş notecidesi "Milli arxiv fondu haqqında" Qanun layihesi hazırlanırdı. Qanun layihesi Milli Məclisde geniş müzakirələrden sonra qəbul edildi, 1999-cu ilin 22-de Prezident Heydar Əliyev tərəfindən imzalandı və 1999-cu ilin iyul ayının 27-də ölkə Prezidentinin "Milli arxiv fondu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu tətbiq edilməsi haqqında" Fərman ilə təsdiq edildi. Qanun respublikamızda arxiv quruculuğunu geləcək istiqamətlərinə və dövrün tələblərinə uyğun inkişaf strategiyasını müyyəyenəşirdi. Qanunda illik arxiv işi sahəsində dövlətin vezifələri, Milli arxiv fonduñ tərkibi və onun təşkilisi, arxiv fondu sənədli üzrə mülkiyyət, Milli arxiv fonduñ uçtu və mühafizəsi, arxiv işinin idarə olunması, arxiv işçilərinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, beynəlxalq eməkdaşlığı və digər məsələlər ehtiva edən müddəələr daxil edildi. Qanundan iki ilən vezifələrin icrası üçün Nazirlər Kabinetində Milli arxiv fonduñ kompleksləşdiriləri, mühafizəsi və istifadəsi qaydaları haqqında Əsasnamənin, arxiv fondlarının, sənəd kolleksiyalarının milli arxiv fonduñ tərkibinə daxil edilməsi və bu tərkibdən çıxarılması (veya mehəv ediləsi) qaydalarının hazırlanması təsdiq edildi, eyni zamanda digər icra strukturlarının qarşısında konkret vezifələr qoyuldu.

Bunu da xatırladıq ki, hamim illerde zərbəyacın arxiv fondu SSRİ dövlət arxiv fondunun tərkib hissisi idi və onun üzündə mülikyyət hüquq İttihad hökumətinə məxsusdu. XX əsrin sonlarında SSRİ-nin sülhü ilə baş verən hadisələr, yeni yaranan müstəqillik dövlətlərin arxiv fondlarının hazırlan-

meşseler için daha geniş istifade edilmeli olmalıdır. Ülkenin rəhbərliyi ilə hazırlanmış yeni normativ-hüquqi sənədlər uzun illər bağlı qalmışdır. İstifadəsinə məhdudiyyət qoyulmuş arxiv sənədlerinin tədqiqatçılar üçün açılmışına hüquqi esas yaratılır. Elmi-tədqiqatlar üçün bağlı qalmış sənədlərdən istifadə etməklə, alimlərimiz yuxarıda elmi eser, monografiya yazırlar. Arxivçiləriniz ümmümmili idarə Heydər Əliyevin "AXC-nin 80 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında" və Prezident İlham Əliyevin "AXC-nin 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında" Sərəncamlarına uyğun Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti parlamentinin stenogramları, Cumhuriyyətin iqasıdır sənətəsi, tehsil sənəsəti, ordu qurusunu

yaset, tehsil siyaset, ordı kuruculuğuna da arxiv matillerinin esasında coxıldı senadı macmueleri hazırladı, Cumhuriyet Ensiklopediyası, deportasyon tarihi, repression, kurbanları olmuş görkemli dövlət, elm, adəbiyyat ve fəaliyyətləri barədə elmi nəşrlər, sənəd toplulanıv və meqalələr çap etdirmək, elmı dövrüyyəye yeni fikir, həmçinin qəti qəti əlçamlısanın sənədli gəlirdilər.

2003-cü ilin oktyabrından etibarən

2003-cü ilin oktyabrından ettären Al Hakiyyət Kürsüsünden ulu öndəri siyasi kursunu ve milli inkişaf strategisini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin derin mənşəti düşüncəye əsaslanan daxili və xarici siyaseti, yüksək idarəetmə bacarığı və qeyliyyəti addımları Azərbaycanın dünyanın qabaqçı, dövlətlərinin birincə çevridi. Onun rehberliyi altında həyata keçirilən sosial-iqtisadi məzmunlu işlahatlar, ordu quruculuğunda, beynəlxalq münasibətlərdə eildə edilmiş naliyyətlər ölkəmizin dayanıqlı inkişafını, onun ərazi bütövülünü təmin etməklə, vətəndaşlarımızı on illərdə davam edən Qarabağ nisilindən, Şuşa həsratından qurtardı. Müzeffər Ordumuzun rəsədatını, xalqımızın mübariziliyi bütün dünyaya səbüt etdi.

yerli idarəetmə orqanlarının Azərbaycandakı fealiyyət dövründə ölkənin iç-təriix-siyasi, ıqlısalı və mədəni heyatını, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin fealiyyət tarixini, Baku kommunasının fealiyyətini, Azərbaycan SSR-in yaranması və inkişafını eks etdirən nadir sənədli, respublikamızın əks qanunvericilik və icra həkimiyyəti, məhkəmə, prokurorluğun orqanlarının, sənaye, kənd təsərrüfatı, mədəniyyət sahələrində fealiyyəti göstərmış müəssisələrin sənədləri, müstəqil Azərbaycan Respublikasının inkişaf tarixini, ümummilli lider Heydər Əliyevin, Prezident İlham Əliyevin çoxxəxalı iç-təriix-siyasi fealiyyətini eks etdirən nadir kinofotofon sənədləri, görkəmli dövlət, elm, adəbiyyat və ince nəşət xadimlərinin şəxsi arxiv fondları, yaradılıqlı sənədləri və s. qımyatlı arxiv materiallarını saxlayır.

Bu gün Azərbaycanın milli-mədəni irlərinin qorunması və dünyada məyəsinə tənqidləşməsi işinə ölkəmizin Birinci vitse-prezidenti, YUNESKO və ISES-KO-nun xoşməramılı sefiri, Məhriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə Heydər Əliyev Fondu çox böyük töhfələrlə verir. Fondun destayı və təşkilatçılığı ilə keçirilən beynəlxalq və olukdaxili tədbirlərdə, sərgilərdə, Azərbaycanın şəhər tarixi, görkəmi dövlət hadisələrinin fealiyyətləri ilə bağlı sənədi filmlərin, teatr- radio verilişlərinin hazırlanmasında Dövlət Kino-Foto Sənədleri və Dövlət Səsçiyalar arxivlərinde mühafizə olunan nadir və qiymətli sənədlerdən geniş istifadə edilir, xarici ölkələrin arxiv və muzeylərinde saxlanılan Azərbaycanla bağlı sənədlərin aşkar edilməsi istiqamətində müümən işlər cərəbulur.

Azərbaycanda arxiv quruculuğunun 100 yaşının tamam olduğu çarx ilə fevral ayında Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə təsdiq edilən "Azərbaycan Respublikası arxiv işinin inkişafına dair 2020-2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın əsasında ölkəde arxiv işini yeni texnoloji asasda qurmaqla sənədərin etibari mühafizəsi və səməralı istifadəsinin təsəkkül məsələsi dayanır. Dövlət Proqramı arxivlər qarşısında icrası vacib yeri tapşırıqları qoymuş və növbəti allürlü inkişaf istiqamətləri müyyən etmişdir. Proqramda arxiv işi sahəsində güvəvadə olan qanunvericilik bazasının beynəlxalq təcrübəye uyğun təkmilləşdirilməsi, dövlət arxiv xidməti təşkilatlarının sisteminin strukturunu və şəbəkəsinin optimallaşdırılması, arxiv sahəsində İKT tətbiq etməklə modernləşdirilməsi, vahid arxiv məlumat bazasının yaradılması və dövlət informasiya sistemine integrasiyasının temin edilməsi, arxiv üzrə yeniyən binaların tikilməsi, onların maddi-texniki təchizatının daha möhkəmləndirilməsi, xarici ölkə arxivlərinə saxlanılan Azərbaycanla bağlı sənədərin surətlərinin ölkəməz qatılımının artırılması, arxiv idmətərinin rasiōnallığının temin olunması, arxivçi kadrların pəşə hazırlanlığının artırılması, sosial veziyətlərinin yaxşılaşdırılması istiqamətində tədbirlərin heyata keçirilməsi bir vəzifə kimin qarşısı qoyulur.

Milli Arxiv İdarəesi Dövləti Proqramının da nəzərdə tutulan tədbirlərin icrası məqsədilə adiyyəti dövlət orqanları ilə birlikdə dövlət arxiv fondu bərada məlumatları məcməusə olan Elektron Arxiv. Məlumat Sisteminin yaradılması, arxiv işinin və idarəetmə proseslərinin avtomatlaşdırılması, arxivlərin maddi-texniki təchizatını və işçilərin sosial veziyətlərinin yaxşılaşdırılması, inzibati idarəetmənin səməralılıyının temin edilməsi, beynəlxalq emköndəşlərinin genişləndirilməsi, elahiyyə gətəriñ arxiv idmətərinin seviyyəsinin yüksəldılması, sahə üzrə normativ-hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi istiqamətlərində zəruri tədbirlər heyata keçirir.

Arxivçilər emindir ki, cənab Prezidentin tapşırıqlarına uyğun arxiv işi sahəsində heyata keçirilən tədbirlər bùsviləkda cəmiyyətin sosial-mədəni həyatında arxivlərin rolunun artırılmasına, ölkəde arxiv sənədərinin etibarlı mühafizəsinin və geniş istifadəsinin təmin edilməsinə, arxiv xidmətinin müsər texnoloji təraqqisinin nüaliyyətləri tətbiq olunmaqdan dövrün teleblerinə uyğun modernləşdirilməsinə xidmet deyəcəkdir.

Azərbaycan arxivçiləri xalqımızı Böyük Zəfer münasibətlə təbrik edir, xalqımıza, o cümlədən özünün 100 illik tətbiyinə qeyd edən dövlət arxiv xidməti təşkilat işçilərinə möhtəsim qədər sevincini yaşadan Vətən müharibəsinin qalibi şanlı Azərbaycan Ordusuna və onun Müzəffər Ali Baş Komanionu ilə qürur duyurlar.

Əsgər RƏSULOV,
Azərbaycan Respublikası
Milli Arxiv İdarəəsinin rəisi, professor
Həsən HƏSƏNOV,
idarəonun rəisi mətbəvini